

Türkiye, İngiltere ve Irak arasında 5 haziran 1936 tarihinde münakid hudud ve münasebatı hasenei hemcivarî muahedesinin 2 nci faslı hükümlerinin Türkiye ile Irak arasında nota teatisi suretile tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye encümeni mazbatası (1/720)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/656

2 - III - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye - İngiltere - Irak arasında 5 haziran 1926 tarihinde münakid hudud ve münasebatı hasenei hemcivarî muahedesinin 2 nci faslı hükümlerinin Türkiye ile Irak arasında nota teatisi suretile temdidine dair Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 27 - II - 1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

İ. İnönü

Esbabı mucibe

Türkiye - İngiltere - Irak arasında 5 haziran 1926 tarihinde Ankarada münakid hudud ve münasebatı hasenei hemcivarî muahedesinin ikinci faslı hükümleri 18 temmuz 1936 tarihinde münkazi olmuştur.

Daimî hudud komisyonlarına aid bu hükümler lâzım olup tamamilen ortadan kalkması maslahata muvafık değildir. Ancak Türkiye ile Irak arasında bu hususta yahud umumiyetle hudud ve iyi komşuluk hakkında munzam ve mükemmel bir muahede akdi vakte muhtaçtır. Binaenaleyh iki Hükümet arasında vaki olan müzakereler neticesinde öyle bir muahede aktedilinceye kadar zikredilen muahedenin ikinci faslı hükümlerinin notalar teatisi ile temdid ve bu sırada icab eden tadillerin yapılması münasib görülmüştür.

Müttehid mealde olarak teati edilecek notaların merbut suretlerinin mütaleasından anlaşılacağı ve hile mezkûr muahedenin ikinci faslının 13 nci maddesi 1 nci fıkrasının sonunda yazılı: «Bu komisyon lââkal altı ayde bir kerre ve hâdisat icab ettirdiği takdirde daha çok defa toplanır.» cümlesinin yerine: «Bu komisyonun toplanma tarihi ve yerleri iki Hükümetin muvafakati ile tayin edilir.» fıkrası ikame edilecektir.

Komisyonun ilk içtimama müteallik olan son fıkra hazfolunacaktır.

Hükümetimizin gerek Irak Hükümetinin, notaların teatisi tarihinden itibaren bu temdid itilâfını iki sene sonra feshetmeğe hakkı olacak ve işbu fesih ihbar olunduğu tarihten itibaren bir sene mu-teber tutulacaktır.

Bu babda tanzim edilen kanun lâyihası ilişik olarak takdim edilmiş bulunduğundan bu esaslar dairesinde notaların teatisi zımında Hükümete salâhiyet verilmesi Yüksek Büyük Millet Meclisinin kabul ve tasvibine arz olunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 20

Esas No. 1/720

21 - IV - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye, İngiltere ve Irak arasında 5 haziran 1926 tarihinde münakid hudud ve münasebatı hasenei hemcivari muahedesinin 18 temmuz 1936 tarihinde munkazi olan ikinci faslı hükümlerinin Türkiye ile Irak arasında nota teatisi suretile temdidine dair olup Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 27 - II - 1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası encümenimizin 16 - IV - 1937 tarihli toplantısında, Hariciye vekâleti namına Nebil Batı hazır olduğu halde tetkik ve mütalea olundu.

Mesele iki memleket arasındaki hudud münasebetinin tanzimi zmnında muayyen müddetler zarfında toplanması evvelce mukarrer Muhtelit hudud komisyonu içtimamı bundan böyle hâdisatın icab ve lüzumuna talikan iki

Hükûmet arasında cereyan edecek muhabere neticesinde ve lüzum görülen zamanda toplanmasını teminden ibarettir.

Bu husustaki ahkâmı tanzim için teatisi mevzu bahis notalar Büyük Millet Meclisince ahdi bir taahhüdü tazammun eden beynelmilel bir muahede mahiyetini haiz görülmüş olmakla tasdikı teklif edilen kanun lâyihasının kabulü bilvücu muvafık bulunmuştur.

Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye E. Reisi	M. M. N.	Kâtib
Trabzon	Kastamonu	Kastamonu
H. Saka	Ş. İlden	Ş. İlden
Niğde	Kütahya	İzmir
K. İrdelp	H. Rahmi	H. Menteşe
Kocaeli	Erzurum	Bolu
İ. S. Yiğit	P. Demirhan	H. Cemil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye - İngiltere - Irak arasında 5 haziran 1926 tarihinde münakid hudud ve münasebatı hasenei hemcivari muahedesinin ikinci faslı hükümlerinin Türkiye ile Irak arasında nota teatisi suretile temdidine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye - İngiltere - Irak arasında Ankarada 5 haziran 1926 tarihinde münakid hudud ve münasebatı hasenei hemcivari muahedesinin 18 temmuz 1936 tarihinde munkazi olan ikinci faslı hükümlerinin, suretleri merbut notalar dairesinde, temdidi kabul edilmiş ve bu notaların usulen teatisi için Hükûmete mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	M. Erkmen

IRAK NOTASI

Ekselâns,

Ankarada 5 haziran 1926 tarihinde üç taraf arasında imza edilmiş olan Türkiye - Irak - İngiltere muahedesinin ikinci faslının hükmü 18 temmuz 1936 tarihinde münkazi olmasına binaen, iki memleket arasında komşuluk münasebatını tanzim için yeni ve şümüllü bir itilâfnamenin akdine değin mezkûr fasıl ahkâmının meriyetinin, yalnız kendi aralarında devamı için, Irak Kırallığı Hükûmeti ile Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin arzusu bulunmasına nazaran ve Hükûmetimin vaki olan kararına tebean, bahsi geçen muahedenin ikinci faslı ahkâmının, Irak Kırallığı Hükûmeti ile Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti arasında, 18 temmuz 1936 tarihinden itibaren, nota teatisi suretile ve aşağıda yazılı şerait ve tadilât ile, meriyetinin temdid edilmesini teklif etmekle kesbi şeref eylerim:

A - 13 ncü maddenin birinci fıkrasının sonunda yazılır:

«Bu komisyon lâakal altı ayda bir kerre ve hâdisat icab ettiği takdirde daha çok defa toplanır» cümlesi aşağıda yazılı cümle ile tebdil olunur.

«Bu komisyonun toplanma tarihi ve yerleri iki Hükûmetin muvafakatile tayin edilir.»

B - 13 ncü maddenin, Komisyonun ilk içtimama dair olan son fıkrası hazfolunur.

C - Notalar teatisi suretile tamam olacak itilâfnameyi, Irak Kırallığı Hükûmeti ile Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinden her biri, notaların teatisi tarihinden itibaren iki sene sonra feshetmek hakkına malik olacaktır. Yalnız mezkûr fesih ancak ihbar olunduğu tarihten itibaren bir sene sonra muteber olacaktır.

2 — Bu teklifler hakkında, muhterem Elçiliğin 538/918 sayılı ve 8 - XII - 1936 tarihli müzekkeresinde yazıldığı veçhile, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin muvafakati hasıl olduğu cihetle, benim notamla zati Devletlerinin buna karşı cevapları, bu günden itibaren, bu husus için, Irak Kırallığı Hükûmeti ile Türkiye Cümhuriyeti arasında resmî itilâfı teşkil edecektir.

İhtiramatı faikamın kabulünü dilerim Elçi Cenabları.

BİZİM NOTAMIZ

Ekselans,

Zatı Devletlerinin, aşağıdaki teklifleri muhtevi olan bu günkü tarihli notasını almakla kesbi şeref eylerim.

Ankarada 5 haziran 1926 tarihinde üç Taraf arasında imza edilmiş olan Türkiye - Irak - İngiltere muahedesinin ikinci faslının hükmü 18 temmuz 1936 tarihinde münkazi olmasına binaen, iki memleket arasında komşuluk münasebatını tanzim için yeni ve şümüllü bir itilâfnamenin akdine değin, mezkûr fasıl ahkâmının meriyetinin, yalnız kendi aralarında devamı için Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Irak Kırallığı Hükûmetinin arzusu bulunmasına nazaran ve Hükûmetinin vaki olan kararına tebean, bahsi geçen muahedenin ikinci faslı ahkâmının, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Irak Kırallığı Hükûmeti arasında, 18 temmuz 1936 tarihinden itibaren, nota teatisi suretile ve aşağıda yazılı şerait ve tadilât ile, meriyetinin temdid edilmesini teklif etmekle kesbi şeref eylerim:

A - 13 ncü maddenin birinci fıkrasının sonunda yazılır:

«Bu komisyon lâakal altı ayda bir kere ve hâdisat icab ettiği takdirde daha çok toplanır.» cümlesi aşağıda yazılı cümle ile tebdil olunur:

«Bu komisyonunun toplanma tarihi ve yerleri iki Hükûmetin muvafakati ile tayin edilir.»

B - 13 ncü maddenin, komisyonun ilk içtimama dair olan son fıkrası hazfolunur.

C - Notalar teatisi suretile tamam olacak itilâfnameyi Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Irak Kırallığı Hükûmetinden her biri, notaların teatisi tarihinden itibaren iki sene sonra feshetmek

hakkına malik olacaktır. Yalnız mezkûr fesih ancak ihbar olunduğu tarihten itibaren bir sene sonra muteber olacaktır.»

2 — Bu teklifler hakkında Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin muvafakatini Zatı devletlerine teyid etmekle kesbi şeref eder ve notanızla buna karşı olan cevabımm, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Irak Kırallığı Hükûmeti arasında, bu günden itibaren, bu hususta, resmî itilâf teşkil ettiğini dahi teyid eylerim.

Faik ihtiramatımmın kabulünü dilerim Vezir Cenabları.

